

**Gminny Program Wspierania Rodziny
na lata 2015 - 2017**

Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową komórką społeczną składającą się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Każda rodzina tworzy własną niepowtarzalną atmosferę życia. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez nieświadomione przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się m. in.: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. **Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny, ochronny. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.**

Podstawowym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest wprowadzenie rozbudowanego systemu profilaktyki oraz intensyfikacja działań na rzecz rodziny wychowującej małoletnie dzieci, przeżywających trudności. Podstawowe kierunki działań określone w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 – odpowiadają zadaniom nałożonym na gminy przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

I. Podstawa prawna działań ujętych w programie:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz. 135, z późn.zm.);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163);
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012, poz. 1356, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124, z późn. zm.).

II. Charakterystyka społeczno - demograficzna gminy.

Gmina Wierchowo położona jest w południowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie drawskim. Powierzchnia gminy wynosi 229,15 km². Jest to typowa gmina wiejska o charakterze rolniczym, w której skład wchodzi 13 sołectw. W 2014 roku na terenie gminy zamieszkiwało 4 471 osób (dane ewidencji ludności prowadzone przez UG Wierchowo, stan na 31 grudnia 2014 r.).

Tabela nr 1. Ewidencja ludności z terenu gminy Wierchowo z podziałem na płeć w latach 2012 - 2014

Rok	Liczba ludności ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2012	4 583	2 259	2 324
2013	4 505	2 217	2 288
2014	4 471	2 209	2 262

Źródło: Informacja Urzędu Gminy Wierchowo

Na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy wiadomo, że liczba osób bezrobotnych w gminie Wierchowo w kolejnych latach nieznacznie spadła jednak w dalszym ciągu utrzymuje się wysokim poziomie. Częściej problem bezrobocia dotyczy kobiet niż mężczyzn.

Tabela nr 2. Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Wierzychowo w latach 2012 - 2014

Rok (na dzień 31 grudnia)	Bezrobotni			Z prawem do zasiłku ogółem
	ogółem	mężczyźni	kobiety	
2012	430	191	239	91
2013	402	191	211	90
2014	382	166	216	76

Źródło: Informacja Powiatowego Urzędu Pracy w Drawsku Pomorskim

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzychowie w 2014 roku objął pomocą społeczną 183 rodziny, składające się z 628 osób. Ze wsparcia skorzystało łącznie 28 rodzin z dziećmi w tym 16 rodzin z 1 lub 2 dziećmi, 12 rodzin z 3 lub więcej dziećmi oraz 10 rodzin niepełnych. Do głównych problemów społecznych na terenie Gminy Wierzychowo należą: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm.

Tabela nr 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2014r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym: na wsi	
Rodziny ogółem:	183	183	628
o liczbie osób:			
1	46	46	46
2	22	22	44
3	34	34	102
4	31	31	124
5	24	24	120
6 i więcej	26	26	192
w tym: rodziny z dziećmi ogółem	28	28	120
o liczbie dzieci			
1	5	5	13
2	11	11	40
3	7	7	32
4	3	3	18
5	1	1	7
6	0	0	0
7 i więcej	1	1	10
Rodziny niepełne ogółem	10	10	34
o liczbie dzieci			
1	2	2	4
2	4	4	12
3	3	3	12
4 i więcej	1	1	6
Rodziny emerytów i rencistów	12	12	27
o liczbie osób			
1	4	4	4
2	4	4	8
3	1	1	3
4 i więcej	3	3	12

Źródło: Informacja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzychowie

Tabela nr 4. Powody przyznania pomocy na terenie Gminy Wierchowo w 2014 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	W tym na wsi	
ubóstwo	151	151	521
sieroctwo	0	0	0
bezdomność	5	5	5
potrzeba ochrony macierzyństwa	39	39	241
w tym: wielodzietność	37	37	234
bezrobocie	128	128	469
niepełnosprawność	57	57	164
długotrwała lub ciężka choroba	65	65	197
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	134	134	496
w tym: rodziny niepełne	12	12	60
rodziny wielodzietne	2	2	13
przemoc w rodzinie	2	2	13
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
alkoholizm	21	21	56
narkomania	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	2
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0
zdarzenie losowe	1	1	2
sytuacja kryzysowa	1	1	4
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło: Informacja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierchowie

Problemy w wypełnianiu zadań rodzicielskich często są związane z występowaniem problemu alkoholowego w rodzinie, a także występowaniem przemocy, co wpływa negatywnie na funkcjonowanie rodziny oraz rozwój psychofizyczny dziecka. Dzieci z tychże rodzin bardzo często wykazują zaburzenia w zachowaniu tj. agresja, konflikty z rówieśnikami, problemy w nauce, zachowania buntownicze. Zjawiska patologiczne wśród osób małoletnich oraz brak prawidłowej opieki i wzorców rodzicielskich powoduje konieczność podjęcia działań profilaktycznych w stosunku do dziecka i całej rodziny.

Z informacji Sądu Rodzinnego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Drawsku Pomorskim wynika, że aktualnie (stan na 30.01.2015r.) prowadzonych jest 12 spraw związanych z nadzorem nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi z terenu gminy Wierchowo.

Tabela nr 5. Wykaz spraw wykonawczych z nadzorem kuratora w sprawach o ograniczenie władzy rodzicielskiej i nadzorów kuratora nad nieletnimi w latach 2012 – 2014

Rok	Liczba nadzorów nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej wpływających w kolejnych latach	Liczba nadzorów nad nieletnimi wpływających w kolejnych latach
2012	3	5
2013	5	1
2014	5	1
Razem	13	7

Źródło: Informacja Sądu Rodzinnego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Drawsku Pomorskim

Na podstawie diagnozy przeprowadzonej przez pracowników socjalnych GOPS w Wierchowie stwierdzono, że na terenie gminy Wierchowo funkcjonuje 26 rodzin z trudnościami w opiece i wychowaniu dzieci, w których wychowywanych jest 45 dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej (stan na 31.12.2014). We wszystkich rodzinach występuje problem niezadności życiowej i bezrobocia, w większości

rodzin występuje skłonność do nadmiernej konsumpcji alkoholu, co jest często przyczyną występowania przemocy domowej. Ponad połowę rodzin stanowią rodziny wielodzietne, w których pojawia się również problem związany z chorobą i niepełnosprawnością.

Tabela nr 6. Rodziny objęte wsparciem w ramach współpracy z asystentem rodziny w latach 2012 – 2014

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem	Liczba małoletnich dzieci w rodzinach	Dzieci z rodzin objętych współpracą przebywające w pieczy zastępczej
2012	16	57	6
2013	12	38	1
2014	15	46	1

Źródło: Informacja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzchowie

Tabela nr 7. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z terenu Gminy Wierzchowo w latach 2012 - 2014

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
2012	5
2013	3
2014	0

Źródło: Informacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim

Tabela nr 8. Liczba dzieci z terenu Gminy Wierzchowo przebywająca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012 - 2014

Rok	Liczba dzieci przebywająca w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
2012	4
2013	4
2014	2

Źródło: Informacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim

Podmioty wspierające rodzinę na terenie Gminy Wierzchowo oraz na szczeblu powiatowym:

- właściwe referaty i stanowiska Urzędu Gminy Wierzchowo,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchowie;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii;
- Jednostki oświatowe tj.:
 - ✓ Gimnazjum im. Jana Pawła II w Wierzchowie,
 - ✓ Szkoła Podstawowa im. 2 Warszawskiej Dywizji Piechoty gen. J.H. Dąbrowskiego w Wierzchowie,
 - ✓ Przedszkole w Wierzchowie,
 - ✓ Zespół Szkół im. 1 Warszawskiej Dywizji Kawalerii w Świerzynie;
- Biblioteka Publiczna im. Ignacego Solarza w Wierzchowie;
- Caritas przy Parafii Św. Wojciecha B. i M. w Wierzchowie;
- Posterunek Policji w Wierzchowie;
- Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap” w Wierzchowie;
- Sołectwa.

Gmina Wierzchowo realizuje działania na rzecz wspierania rodziny we współpracy z jednostkami działającymi na terenie powiatu drawskiego:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim;
- Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Drawsku Pomorskim;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Drawsku Pomorskim;
- Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Drawsku Pomorskim;
- Powiatowy Urząd Pracy w Drawsku Pomorskim.

III. Praca asystenta rodziny z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Asystent rodziny to osoba, która towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań jej trudnej sytuacji życiowej. Pomaga i wspiera w pokonywaniu tych trudności tak, aby rodzina w przyszłości potrafiła samodzielnie poradzić sobie z różnymi problemami.

Asystent rodziny przydzielany jest rodzinie na podstawie wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego w danej rodzinie przez pracownika socjalnego. O wywiadzie tym decyduje Ośrodek Pomocy Społecznej po otrzymaniu informacji o trudnościach rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych m.in. z powodu braku pracy, nałogu lub innych trudności, które mogą mieć wpływ na zagrożenie bezpieczeństwa dzieci.

Praca z rodziną prowadzona jest za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem i ma na celu motywowanie rodziny do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną.

Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz. 135, z późn.zm.) którymi są w szczególności:

- a) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- b) opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- c) udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- d) udzielenie pomocy rodziną w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wychowawczych z dziećmi;
- e) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- f) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- g) udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- h) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- i) udzielenie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- j) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- k) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- l) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- m) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku oraz przekazywanie tej oceny Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- n) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną
- o) sporządzenie, na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;
- p) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- q) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 25 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

IV. Cele programu.

1. Cel główny:

Wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

1.1. Cel szczegółowy:

Wzmacnianie ekonomicznej funkcji rodziny.

Działania:

1. Pomoc dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
2. Wsparcie dla dzieci i młodzieży uczących się.
3. Aktywizacja zawodowa i reintegracja społeczna zawodowa i zdrowotna np. poprzez udział w projektach EFS realizowanych przez OPS oraz PUP .

4. Analiza poziomu ubóstwa rodzin i przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

1.2. Cel szczegółowy:

Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.

Działania:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin ich potrzeb i oczekiwań.
2. Praca z rodziną niewydolną wychowawczo.
3. Wspieranie i promowanie inicjatyw w zakresie integracji dziecka i rodziny poprzez organizację imprez, warsztatów, wypoczynku dla dzieci itp.
4. Realizacja na terenie gminy programów profilaktycznych, zdrowotnych, wychowawczych.

1.3. Cel szczegółowy:

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie

Działania:

1. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uzależnieniom.
2. Dostęp do poradnictwa specjalistycznego.
3. Interdyscyplinarność współpracy i koordynacji działań instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.
4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników współpracujących z rodziną dysfunkcyjną.

V. Adresaci programu.

Odbiorcami programu będą rodziny wychowujące dzieci na terenie Gminy Wierzchowo, w szczególności rodziny doświadczające problemów opiekuńczo – wychowawczych, zagrożone ubóstwem, problemem uzależnienia oraz rodziny dotknięte przemocą.

VI. Realizacja i finansowanie programu.

Program realizowany będzie na terenie Gminy Wierzchowo w latach 2015-2017. Inicjowanie i koordynowanie działań w zakresie Programu należy do Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzchowie we współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny na terenie gminy oraz powiatu.

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Wierzchowo oraz budżetu państwa (programy rządowe). Dopuszcza się również finansowanie ze środków projektowych wewnętrznych (krajowych) i zewnętrznych (współfinansowanych przez Unię Europejską).

VII. Ewaluacja i ocena programu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchowie w ramach monitoringu Programu będzie corocznie gromadził informacje w zakresie realizacji działań ujętych w niniejszym Programie, na podstawie których sporządzane będzie sprawozdanie w terminie do 31 marca każdego roku.

Zakończenie

Założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 jest wspieranie rodziny głównie poprzez profilaktykę i tworzenie możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystywaniu też własnej aktywności i potencjału jaki posiada. Ważnym elementem powodzenia w zakresie realizacji Programu winna być aktywna współpraca podejmowana przez wszystkie podmioty działające na rzecz rodziny.